

Gembarzewski, Andrzej

"Historia leśnictwa w Polsce", Józef Broda, Poznań 2000 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 47/1, 268-270

2002

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Jagiellońskiego, mieszczące się w zabytkowym Domu Towarzystwa Lekarskiego w Krakowie przy ul. Radziwiłłowskiej 4, którego wystrój wnętrza zaprojektował Stanisław Wyspiański. Opiekę nad tym Muzeum sprawuje Katedra Historii Medycyny CM UJ, kierowana przez Prof. A. Śródkę, z którą współpracuje członek wspomnianej Komisji Historii Nauki PAU prof. Z. Gajda. Wzmianki o tej placówce w jej dawnej formie znajdujemy w recenzowanej bibliografii na s. 88 poz. 841, s. 150, poz. 1664 i s. 152 poz. 1698 oraz w artykule M. Skulimowskiego (1978), o którym dane zamieszczono na s. 202 poz. 2357. Pozostaje więc jedynie – w przypadku niezbędnego dodruku recenzowanej cennej książki – zamieścić dane o tej niewątpliwie ważnej placówce w indeksie nazw muzeów na s. 299. Należy podkreślić, że muzeum to zyskało obecną nazwę, a zapewne i formę w 1992 r. po powrocie Wydziału Lekarskiego jako Collegium Medicum do Uniwersytetu Jagiellońskiego. Dlatego zapewne brak dotąd, o ile mi wiadomo, aktualnej publikacji o nim, co jest przypuszczalnie przyczyną pominięcia nazwy Muzeum Historii Medycyny CM UJ w recenzowanej *Bibliografii*.

Podsumowując to krótkie omówienie treści, walorów i znaczenia *Bibliografii Polskiego Muzealnictwa Przyrodniczego*, pragnę przekazać jej autorowi profesorowi Zbigniewowi Wójcikowi wyrazy szczerzego uznania za opracowanie tej bardzo pożytecznej publikacji, która spotka się niewątpliwie z ogromnym zainteresowaniem szerokiego kręgu przyrodników, muzeologów i historyków nauki jako istotne ułatwienie i pomoc w ich pracy badawczej.

Wojciech Narębski
em. prof. Muzeum Ziemi PAN
czł. czynny Wydz. IV PAU
Kraków

Józef B r o d a: *Historia leśnictwa w Polsce*. Poznań 2000 Wydawnictwo Akademii Rolniczej im. Augusta Cieszkowskiego, 368 s., indeksy, summ.

Monografia obejmująca całość dziejów leśnictwa w Polsce została podzielona na sześć rozdziałów:

Rozdział I – *Okres przedrozbiorowy*,

Rozdział II – *Okres zaborów*,

Rozdział III – *Straty i szkody w leśnictwie polskim w wyniku pierwszej wojny światowej*,

Rozdział IV – *Okres dwudziestolecia międzywojennego*,

Rozdział V – *Rabunkowa gospodarka w polskich lasach w okresie drugiej wojny światowej*,

Rozdział VI – *Okres powojenny (1944–1998)*.

W końcu książki dołączona jest *Informacja o podstawowej literaturze i źródłach* oraz *Wykaz ważniejszych dat, aktów normatywnych i zmian organizacyjnych w dziejach leśnictwa (częściowo również drzewnictwa) w Polsce od czasów najdawniejszych do 1998 roku*.

Okres staropolski, choć czasowo najdłuższy, został ujęty najkrócej i najbardziej ogólnie. Warto jednak podkreślić, że znalazło się tu przypomnienie ważnych nazwisk związanych z tym okresem. Przypomniano Andrzeja Załuskiego (1716–1792) pioniera gospodarstwa leśnego w Polsce, Annę Jabłonowską propagatorkę stosowania zasad nowego leśnictwa i Krzysztofa Kluka, którego dzieło *Rośliny potrzebne [...] utrzymanie, rozmnożenie i zażycie* (uchodzące za pierwszy podręcznik leśnictwa w języku polskim) ukazało się w pięciu wydaniach w przeciągu trzydziestu lat.

Okres zaborów scharakteryzowano poprzez naświetlenie stosunków własnościowych i zmieniającej się polityki leśnej państw zaborczych omawiając każdy zabór oddzielnie. W rozdziale tym pojawia się szerzej zagadnienie użytkowania lasu, przemysłu drzewnego i handlu drewnem.

Okres strat i szkód w leśnictwie polskim w wyniku pierwszej wojny światowej przedstawiono lakonicznie ujmując rozmiar strat w odniesieniu do lasów państwowych stanowiących ok. $\frac{1}{3}$ ogólnej powierzchni leśnej.

Okres dwudziestolecia międzywojennego opisano zarówno z punktu widzenia statystyki jak i wykładu historycznego. W tabelach statystycznych porównano powierzchnie lasów w Polsce w latach 1923 i 1937 i ubytek lasów w okresie międzywojennym, w wyniku regulowania stosunków rolnych. Mapki przedstawiają *Lasy państwowe według województw* (1928) oraz *Okręgi dyrekcyjne Lasów Państwowych* (1938). Dużą część rozdziału poświęcono na omówienie administracji lasów państwowych owego okresu (A. Loret i J. Miklaszewski) oraz hodowli lasu, ochronie lasu, urządzaniu, użytkowaniu, przemysłowi drzewnemu, handlowi drewnem. Dane przedstawiono w odniesieniu porównawczym do lasów niepaństwowych. Dochodowość ich określono jako niską m.in. ze względu na słabe uprzemysłowienie.

Okres rabunkowej gospodarki w polskich lasach w okresie drugiej wojny światowej podsumowano tabelą *Straty bezpośrednie w lasach polskich w wyniku II wojny światowej* – gdzie podano zniszczenie drzewostanów.

Okres powojenny (1944–1998) to najdłuższy rozdział oparty na najbogatszym materiale dokumentacyjnym, który rozpoczęto od przedstawienia lesistości i stosunków własnościowych. Uznano, że dzięki przejęciu lasów przez Państwo, lasy zostały jednolicie urządzone i zagospodarowane. Rozdział bogato ilustrowany diagramami, wykresami i tabelami. Dużą uwagę poświęcono zagadnieniom ustawodawstwa leśnego i przemysłu drzewnego. Opisano strukturę organizacyjną ALP poczynając od 1950 do 1998 roku. W zakończeniu rozdziału omówiono podstawy prawne i zasady gospodarki finansowej PGL w warunkach

gospodarki rynkowej (od 1991 roku). Należy podkreślić, że opracowaniem historii polskiego leśnictwa zajął się prof. Józef Broda, który ma w swoim dorobku najwięcej publikacji z dziedziny historii leśnictwa. W omawianej literaturze, jak podkreśla autor, ważne miejsce zajmują również Henryk Błaszczyk, Bohdan Szymański i Antoni Żabko-Potopowicz.

Również w zakończeniu sformułowano wnioski ogarniając spojrzeniem całe dzieje gospodarstwa leśnego w Polsce. Ostatni okres zapoczątkował nowy rozdział rozwoju państwowego gospodarstwa leśnego – w warunkach gospodarki rynkowej. Przed obecnym i następnymi pokoleniami leśników stoi wielkie zadanie zwiększenia zasobności drzewostanów, poprawy ich zdrowotności oraz zapewnienia leśnictwu należnego mu miejsca i rangi w gospodarce narodowej. Historia leśnictwa w Polsce z uwagi na swe walory powinna zainteresować również leśników starszego i młodszego pokolenia. Pomimo pominięcia w monografii spraw związanych z piśmiennictwem, szkolnictwem i organizacjami leśnymi należy także wyrazić żal, że nie uwzględniono chociażby krótkiego kalendarium wszystkich pięciu Kongresów Leśników Polskich.

Andrzej Gembarzewski
Instytut Badawczy Leśnictwa
Warszawa

Wanda P a r n a w s k a: *Instytut Leków 1951–2001. Dzieje – ludzie – dokonania*. Warszawa 2001 Instytut Leków, 264 s., il.

Z zadowoleniem należy odnotować ukazanie się książki dokumentującej 50-letnią historię, osiągnięcia i kadry tej placówki naukowo-badawczej. Założony w Warszawie w 1951 r. Instytut Leków otrzymał dwa zadania: kontrolę jakości leków i ich rejestrację oraz prowadzenie badań naukowych w zakresie działania leków i oceny ich jakości. W ciągu minionych 50 lat Instytut Leków coraz bardziej rozszerzał swą działalność – rozwijał się i doskonalił metody badawcze, przystosowując je do coraz nowszych leków pojawiających się w obrocie.

Praca ma 4 części, z których pierwsza ukazuje dzieje i rozwój placówki na płaszczyźnie zmieniających się warunków działalności Instytutu Leków w drugiej połowie XX wieku. Część druga obrazuje rozwój, osiągnięcia i kadry poszczególnych zakładów naukowo-badawczych Instytutu. Część III poświęcona jest pasjom i osiągnięciom pozazawodowym ludzi związanych z tą placówką badawczą, a wreszcie część IV zawiera dane zbiorcze. Publikacja została wydana przez Instytut Leków i nosi tytuł: *Instytut Leków 1951–2001. Dzieje – ludzie dokonania*. Warszawa 2001. Książka liczy 264 strony.

Autorką książki jest prof. dr hab. Wanda Parnawska, wieloletnia kierowniczka Zakładu Mikrobiologii Farmaceutycznej i w pewnym okresie zastępca dyrektora